

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-109>

УДК 336.144.1

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ БЮДЖЕТУВАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ

INSTITUTIONAL IMPACT OF THE STATE ON THE EFFICIENCY OF THE BUDGETING MECHANISM FUNCTIONING OF UKRAINIAN GOVERNMENT AUTHORITIES: THEORETICAL ASPECTS AND PRACTICAL APPROACHES

Залужна Зоряна Віталіївна

аспірантка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-7561-6000>

Zaluzhna Zoriana

Taras Shevchenko National University of Kyiv

У статті досліджено інституційний вплив держави на ефективність функціонування механізму бюджетування органів державної влади України. Розкрито теоретичні аспекти бюджетування як ключового інструменту державного управління, що забезпечує економічну стабільність, соціальний розвиток і раціональний розподіл державних фінансових ресурсів. Виокремлено основні проблеми ефективного функціонування механізму бюджетування, серед яких нестабільність нормативно-правової бази, політична заангажованість і високий рівень корупційних ризиків. Проведено аналіз міжнародного досвіду щодо впровадження багаторічного фінансового планування, програмно-цільового підходу та цифрових технологій, які підвищують прозорість і підзвітність у бюджетному процесі. Розглянуто реальні кейси дискримінаційного інституційного впливу, зокрема щодо фінансових гарантій окремих категорій працівників органів державної влади. Запропоновано рекомендації для вдосконалення механізму бюджетування, включаючи розробку стабільної нормативно-правової бази, інтеграцію міжнародних стандартів прозорості, розширення автономії місцевих бюджетів та впровадження незалежного аудиту. Результати дослідження сприятимуть підвищенню ефективності використання бюджетних ресурсів, зміцненню довіри до державних інституцій і забезпеченню довгострокової соціально-економічної стабільності.

Ключові слова: механізм бюджетування, інституційний вплив, державне управління, бюджетний процес, багаторічне планування, прозорість, підзвітність, реформування бюджету, цифрові технології, корупційні ризики.

This article explores the institutional influence of the state on the efficiency of the budgeting mechanism for public authorities in Ukraine, emphasizing both theoretical foundations and practical approaches. The relevance of the study is determined by the critical role of the budgeting mechanism in ensuring economic stability, equitable resource distribution, and alignment with strategic state objectives, particularly under the pressures of wartime conditions, economic instability, and the demand for compliance with international standards. The research aims to analyze the institutional factors shaping the functionality of the budgeting mechanism, identify its systemic inefficiencies, and propose actionable recommendations for its optimization. The methodology combines theoretical analysis, comparative evaluation, and practical case studies. The study assesses regulatory frameworks, examines the prevalence of corruption risks, and analyzes the impact of political interference on budgetary decision-making. Special focus is placed on studying international best practices, including program-based budgeting, multi-year financial planning, and the integration of digital technologies, as effective tools to enhance the transparency, accountability, and efficiency of public finance management. This methodological framework provides a comprehensive approach to identifying and addressing the challenges affecting Ukraine's budgeting system.

The findings underscore significant inefficiencies in the current budgeting mechanism, including regulatory instability, lack of transparency in financial decision-making, and the persistence of discriminatory budgetary practices. For instance, the disproportionate application of subsistence minimums for salary calculations in specific public sectors, such as the prosecution service, illustrates deeper institutional deficiencies in fairness and compliance with national and international legal standards. These shortcomings erode public trust, reduce institutional efficiency, and weaken the strategic alignment of budgetary policies with national development goals. To address these challenges, the article proposes several practical recommendations. These include harmonizing regulatory frameworks with international standards, establishing independent auditing mechanisms, and enhancing the autonomy of local budgets to mitigate political interference. The integration of digital technologies for monitoring and evaluation, along with program-based budgeting approaches, is highlighted as a critical pathway for improving the effectiveness of resource allocation and ensuring accountability in budget implementation. The practical value of this article lies in its potential to guide policymakers and practitioners in public finance management by providing well-grounded insights into improving the design and operation of Ukraine's budgeting mechanism. The proposed reforms aim to foster greater financial resilience, institutional trust, and social equity while ensuring a transparent and efficient use of public resources aligned with international best practices.

Keywords: budgeting mechanism, institutional influence, public governance, budgeting process, multi-year planning, transparency, accountability, budgeting reforms, digital technologies, corruption risks.

Постановка проблеми. Ефективність механізму бюджетування органів державної влади України є ключовим елементом державного управління, який впливає на фінансову стабільність, соціальний добробут і здатність держави відповідати на сучасні виклики. Визначальним фактором у цьому процесі є інституційний вплив держави, який формує середовище для акумулювання, розподілу та раціонального використання бюджетних ресурсів [1]. Крім того, прозоре та підзвітне управління державними фінансами формує довіру громадян до урядових інституцій [2].

Сучасні умови, позначені зростанням внутрішньої нестабільності та зовнішніх загроз, підкреслюють необхідність переосмислення інституційних основ бюджетування. Нині механізм бюджетування в Україні перебуває у стадії реформування, орієнтуючись на впровадження новітніх підходів до програмно-цільового бюджетування. Цей етап має на меті підвищення ефективності управління ресурсами шляхом досягнення чітко визначених цілей [3].

Водночас інституційна слабкість та політична заангажованість створюють значні перешкоди для ефективного функціонування механізму бюджетування. Зокрема, недостатня прозорість та підзвітність у прийнятті бюджетних рішень стають причиною корупційних ризиків і підбивають довіру громадян до урядових інституцій [4].

Воєнний стан, запроваджений в умовах зовнішньої агресії, змінив пріоритети бюджетної політики, спрямовуючи значні ресурси на оборону. Це, у свою чергу, призвело до недофінансування критично важливих сфер, таких як освіта, охорона здоров'я та соціальний захист [2; 5]. Окрім того, залежність від міжна-

родної фінансової підтримки висуває високі вимоги до відповідності механізмів бюджетування міжнародним стандартам прозорості та підзвітності [6].

Інституційна слабкість, яка проявляється через відсутність чітко визначених механізмів контролю, та політична заангажованість значною мірою знижують ефективність механізму бюджетування. Наприклад, значні бюджетні ресурси часто розподіляються відповідно до політичних інтересів, а не реальних економічних чи соціальних потреб. Це сприяє корупції та підбиває довіру до державних органів [7].

Необхідність системного підходу до реформування механізму бюджетування в Україні стає очевидною. Таке реформування повинно враховувати як внутрішні особливості, так і передовий міжнародний досвід [8]. Прозорість, підзвітність та інституційна стабільність мають стати основою для побудови ефективної фінансової системи. Особливу увагу слід приділити розбудові інституцій, які забезпечують прогнозованість і довгострокову перспективу бюджетного планування.

Аналіз інституційного впливу в умовах політичної та економічної невизначеності дозволяє виокремити основні проблеми, що потребують вирішення для підвищення ефективності механізму бюджетування органів державної влади, а саме:

- нерівномірний розподіл бюджетних ресурсів;
- недостатній рівень контролю та моніторингу за бюджетним процесом;
- обмеженість інституційної спроможності державних органів;
- вплив політичної кон'юнктури на бюджетні рішення.

Таким чином, дослідження інституційного впливу держави на ефективність механізму бюджетування є важливим не лише з точки зору теоретичного осмислення проблеми, а й для розробки практичних підходів до вдосконалення бюджетного процесу. Орієнтація на інституційну прозорість і довгострокову перспективу має стати пріоритетом для забезпечення фінансової стабільності України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження інституційного впливу держави на ефективність функціонування механізму бюджетування органів державної влади охоплює аналіз як теоретичних, так і практичних аспектів. Значний масив наукових праць присвячено питанням прозорості, підзвітності та ефективності бюджетного процесу, які є визначальними для побудови стійкої фінансової системи.

Зокрема, дослідження українських науковців, таких як Луніна І. О., Балакін Р. Л., Крамаренко Г. О. та Богдан Т. П., висвітлюють вплив воєнного стану на бюджетний процес та аспекти децентралізації цього процесу, необхідність вдосконалення механізмів моніторингу й оцінки виконання бюджетних програм.

У дослідженнях Луніної І. О., наприклад, акцентується увага на викликах децентралізації бюджетування в Україні, включно із проблемами нормативно-правової стабільності та необхідності посилення контролю на місцевому рівні. Вона підкреслює, що ефективність місцевих бюджетів залежить від чітких механізмів моніторингу та звітності [9, с. 62].

Зарубіжні дослідники, такі як Річард Масгрейв, Дуглас Норт та Еліно́р Остром, роблять акцент на фундаментальній ролі інституцій у забезпеченні передбачуваності та стабільності економічної системи.

У праці Дугласа Норта, одного із провідних теоретиків інституціональної економіки, акцентується увага на тому, що інституції формують стимули для економічної діяльності та впливають на її результати. Норт підкреслює важливість інституційної стабільності для забезпечення економічної ефективності [10, с. 3–10].

Роботи Організації економічного співробітництва та розвитку акцентують увагу на програмно-цільовому бюджетуванні як ефективному підході до досягнення конкретних результатів через чітке визначення пріоритетів і цілей [3]. Цей підхід розглядається як ключовий для підвищення ефективності управління державними фінансами.

Світовий банк у своїх звітах та рекомендаціях зазначає про важливість інституційної спроможності органів державної влади для забезпечення прозорого й стабільного бюджетного процесу. Пропозиції включають запровадження системи незалежного аудиту та моніторингу виконання бюджетних програм, що сприятиме зменшенню корупційних ризиків [11].

Transparency International у своєму індексі сприйняття корупції за 2023 рік наголошує на серйозних викликах, пов'язаних із політичною заангажованістю та недостатньою прозорістю в бюджетному процесі України. Ці фактори створюють суттєві перешкоди для ефективного використання державних ресурсів і довіри громадськості [7].

Попри численні дослідження, аспекти адаптації міжнародного досвіду до українського контексту залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, інтеграція інноваційних технологій, таких як блокчейн, та багаторічного бюджетного планування є перспективними напрямками для підвищення прозорості й ефективності механізму бюджетування.

На основі аналізу фахової літератури у якості **авторського внеску** можна виділити проблеми, що потребують подальшого дослідження:

- адаптація принципів програмно-цільового бюджетування до сучасних умов української економіки;
- впровадження цифрових технологій у бюджетному процесі для підвищення прозорості та підзвітності;
- розробка механізмів незалежного моніторингу та оцінки ефективності бюджетних програм;
- забезпечення гармонізації нормативно-правової бази з міжнародними стандартами;
- мінімізація політичної заангажованості у процесі прийняття бюджетних рішень.

Ураховуючи наведене, дослідження інституційного впливу держави на ефективність функціонування механізму бюджетування органів державної влади має не лише теоретичне, але й практичне значення. Подальший розвиток цього напрямку дозволить зміцнити фінансову стабільність держави та підвищити довіру до державних інституцій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний обсяг наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення механізму бюджетування органів державної влади України, низка

аспектів залишається недостатньо дослідженою та потребує додаткового аналізу.

Однією з ключових невирішених проблем є інституційна слабкість, яка проявляється у відсутності чітких механізмів моніторингу та оцінки результативності бюджетних програм. Недостатньо розроблені процедури незалежного аудиту також створюють суттєві перешкоди для забезпечення прозорості та підзвітності у бюджетному процесі. Ці прогалини знижують ефективність державного управління та обмежують можливості для раціонального використання фінансових ресурсів.

Окрім того, процес адаптації міжнародного досвіду в контексті українського бюджетування залишається незавершеним. Зокрема, обмежено впроваджуються принципи багаторічного фінансового планування, які забезпечують стабільність функціонування бюджетних систем у розвинутих країнах. Інтеграція сучасних цифрових технологій, таких як блокчейн, здатна значно підвищити рівень прозорості бюджетного процесу та знизити ризики корупції, проте її застосування залишається мінімальним.

Ще однією значною проблемою є вплив політичних інтересів на прийняття бюджетних рішень. Цей фактор призводить до нерівномірного розподілу фінансових ресурсів, що ускладнює фінансування стратегічно важливих галузей, таких як освіта, охорона здоров'я та інфраструктура. Політична заангажованість бюджетного процесу підриває довіру до державних інституцій та знижує ефективність функціонування механізму бюджетування.

Отже, подальші дослідження повинні зосередитися на розробці інституційної бази для забезпечення прозорого та підзвітного бюджетування, створенні дієвих механізмів інтеграції інноваційних підходів та зменшенні політичного впливу на бюджетний процес. Запровадження зазначених змін сприятиме підвищенню ефективності механізму бюджетування органів державної влади України, його відповідності міжнародним стандартам та забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку держави.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження інституційного впливу держави на ефективність функціонування механізму бюджетування органів державної влади України, а також розробка рекомендацій щодо його вдосконалення з урахуванням національних особливостей та міжнародного досвіду. Для досяг-

нення цієї мети необхідно вирішити кілька ключових завдань.

По-перше, проаналізувати теоретичні аспекти механізму бюджетування, зокрема його роль у державному управлінні та вплив на ефективність розподілу фінансових ресурсів. Такий аналіз дозволить виявити основні чинники, що впливають на функціонування цього механізму.

По-друге, оцінити сучасний стан механізму бюджетування в Україні, акцентуючи увагу на основних проблемах та викликах, таких як нестабільність нормативно-правової бази, корупційні ризики та політична заангажованість. Особливий акцент буде зроблено на впливі воєнного стану на бюджетний процес.

По-третє, дослідити міжнародний досвід функціонування бюджетних систем, зокрема практики США, країн Європейського Союзу та Канади, для визначення інструментів, які можуть бути адаптовані до українського контексту.

По-четверте, запропонувати практичні рекомендації для вдосконалення механізму бюджетування в Україні. Особливу увагу буде приділено таким аспектам, як впровадження цифрових технологій для моніторингу виконання бюджетних програм, інтеграція багаторічного фінансового планування та зниження політичного впливу на прийняття рішень.

З огляду на це, результати дослідження спрямовані на формування інституційної бази, яка забезпечить стабільність бюджетного процесу, його відповідність міжнародним стандартам та підвищить ефективність використання державних ресурсів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Механізм бюджетування органів державної влади є основним інструментом державного управління, що забезпечує фінансову стабільність, економічний розвиток та соціальну рівновагу. В умовах значних викликів, таких як військовий конфлікт, економічна криза, посилення глобалізаційних процесів та необхідність інтеграції до європейського співтовариства, інституційний вплив держави на механізм бюджетування набуває ще більшого значення. Сучасний етап трансформацій цього механізму визначає його адаптацію до динамічних змін середовища, з акцентом на ефективність розподілу ресурсів та підвищення довіри до державних інституцій.

Інституційний вплив держави на механізм бюджетування базується на основоположних принципах: прозорості, підзвітності та ефек-

тивності. Теоретична основа цих принципів має глибокі корені в інституційній економіці, де інституції визначають рамки взаємодії учасників економічних процесів.

Дуглас Норт наголошував, що інституції створюють структуру стимулів і обмежень, які впливають на поведінку учасників економічної системи [10, с. 3–10, 69–78]. У контексті бюджетування інституції забезпечують прозорість, передбачуваність і знижують транзакційні витрати, проте їхня слабкість або політична заангажованість може призводити до значних викривлень у розподілі ресурсів.

У теорії публічних фінансів Річарда Масгрейва акцентується увага на трьох ключових функціях держави: розподілі ресурсів, стабілізації економіки та перерозподілі доходів [12, с. 5–20, 67–78]. Успішна реалізація цих функцій залежить від здатності держави забезпечити цільове використання ресурсів і підтримувати макроекономічну стабільність.

В Україні механізм бюджетування стикається із низкою проблем, які знижують його ефективність. Однією з головних є нестабільність нормативно-правової бази. Постійні зміни до Бюджетного кодексу України та інших нормативних актів створюють умови, у яких державні органи змушені адаптуватися до нових правил гри. Це призводить до уповільнення бюджетного процесу і знижує довіру громадськості до його прозорості. Наприклад, у 2023 році внесення змін до законодавства щодо розподілу міжбюджетних трансфертів викликало значні суперечки між центральною та місцевою владою, що ускладнило фінансування регіональних програм [13].

Додатковим фактором є політична вмотивованість у прийнятті бюджетних рішень. Фінансування регіонів та галузей часто залежить від їхньої лояльності до центральної влади, а не від реальних потреб. Така практика створює дисбаланс у розподілі ресурсів і посилює соціальну напругу. Наприклад, під час розгляду бюджету на 2025 рік було виявлено значне збільшення фінансування окремих регіонів без обґрунтованих економічних чи соціальних підстав [14].

Політичні рішення також вплинули на встановлення дискримінаційних умов оплати праці для окремих категорій державних службовців. З 2021 року уряд установив найнижчий розмір прожиткового мінімуму – 1600 грн для розрахунку заробітних плат прокурорів, що значно поступається прожитковому мінімуму для працівників інших державних органів, встановленому протягом 2024–2025 років

на рівні 2102 грн та 3028 грн для відповідних категорій державних органів [15]. Ця практика порушує основоположні принципи рівності та соціальної справедливості, закладені у профільному законодавстві, та створює негативний прецедент втручання в матеріальні гарантії незалежності прокурорів.

Наслідки цієї дискримінаційної політики проявляються у підриві довіри до державних інституцій. Прокурори, як одна з ключових категорій працівників у системі правосуддя, опинилися у менш вигідних умовах порівняно з іншими працівниками державного сектору. Це не лише впливає на мотивацію, але й створює ризики зниження ефективності виконання службових обов'язків. Для вирішення цієї проблеми необхідно запровадити єдині стандарти визначення прожиткового мінімуму для всіх категорій державних службовців, що дозволить уникнути політичних маніпуляцій і забезпечить стабільність системи бюджетування [16].

Іншою важливою проблемою є високий рівень корупційних ризиків. Попри запровадження систем електронного урядування, таких як ProZorro, значна частина бюджетних видатків залишається непрозорою. За даними Transparency International, Україна у 2023 році посіла 116 місце у рейтингу корупції, що свідчить про необхідність посилення контролю за виконанням бюджету та його аудитом [7].

Міжнародний досвід реформування механізму бюджетування, з свого боку, пропонує низку рішень, які можуть бути адаптовані до українського контексту. У США функціонування Office of Management and Budget (Управління з питань менеджменту та бюджету) дозволяє оцінювати результативність бюджетних програм, що сприяє ефективному використанню ресурсів [17]. У країнах Європейського Союзу застосування багаторічного фінансового планування та незалежного аудиту довело свою ефективність у забезпеченні стабільності фінансових систем [18]. Програма Horizon Europe є прикладом успішного використання багаторічного планування для фінансування інноваційних проектів [19]. У Канаді значна увага приділяється децентралізації бюджетного процесу, що дозволяє регіонам адаптувати бюджетні рішення до місцевих потреб, сприяючи більш раціональному розподілу ресурсів та підвищенню якості публічних послуг [20, с. 14].

Враховуючи наведене, для вдосконалення механізму бюджетування в Україні необхідно впровадити кілька стратегічних заходів.

По-перше, слід забезпечити стабільність нормативно-правової бази шляхом мінімізації частоти змін та покращення якості законодавства.

По-друге, потрібно розширити автономію місцевих бюджетів у прийнятті фінансових рішень, що дозволить краще враховувати потреби регіонів.

По-третє, впровадження цифрових технологій, таких як блокчейн, може стати інструментом для підвищення прозорості бюджетного процесу.

По-четверте, створення незалежних структур для моніторингу виконання бюджетів сприятиме зниженню корупційних ризиків.

Отже, зважаючи на вищезазначене, удосконалення механізму бюджетування вимагає системного підходу, який поєднує інституційні реформи, впровадження сучасних технологій та адаптацію міжнародного досвіду, а також передбачає необхідність розширення автономії місцевих бюджетів, вдосконалення програмно-цільового підходу, забезпечення незалежного аудиту та інтегрування міжнародних стандартів прозорості й підзвітності до українського законодавства. Це дозволить не лише підвищити ефективність розподілу ресурсів, але й зміцнити довіру до державних інституцій та забезпечити стійкий соціально-економічний розвиток України.

Висновки. Механізм бюджетування органів державної влади є стратегічно важливим елементом державного управління, який забезпечує не лише ефективну реалізацію державної політики, але й впливає на соціально-економічну стабільність, інституційну спроможність та довіру до державних інституцій. Проведене дослідження дозволило виділити ключові аспекти інституційного впливу держави на ефективність функціонування цього механізму та окреслити практичні підходи до його вдосконалення.

По-перше, теоретичний аналіз підтвердив, що ефективність бюджетного механізму безпосередньо залежить від стабільності інституційної основи. Принципи прозорості, підзвітності та ефективності є ключовими для забезпечення сталості бюджетного процесу. Проте, в Україні ці принципи часто нівелюються через нестабільність нормативно-правової бази, політичну заангажованість та недостатній рівень контролю за виконанням бюджетних програм. Це призводить до підвищення корупційних ризиків та зниження довіри громадськості до бюджетного процесу.

По-друге, аналіз сучасного стану механізму бюджетування в Україні виявив низку структурних проблем. Зокрема, відсутність довгострокового фінансового планування та політична заангажованість у розподілі бюджетних ресурсів створюють дисбаланс у фінансуванні стратегічно важливих галузей. Воєнний стан, економічна криза та залежність від зовнішньої фінансової підтримки ще більше загострюють ці виклики. Значна частина ресурсів спрямовується на оборонні потреби, що, хоча й є виправданим, призводить до недофінансування таких важливих сфер, як охорона здоров'я, освіта та соціальний захист.

По-третє, міжнародний досвід провідних країн, таких як США, країни Європейського Союзу і Канада, демонструє ефективність впровадження багаторічного планування, програмно-цільового бюджетування та цифрових технологій для забезпечення прозорості й підзвітності бюджетного процесу. Наприклад, функціонування Office of Management and Budget у США дозволяє проводити детальну оцінку результативності державних програм, а Європейський Союз через програми на кшталт Horizon Europe забезпечує багаторічне фінансове планування інноваційних проектів. Канадський підхід до децентралізації бюджетування підкреслює важливість автономії місцевих бюджетів.

По-четверте, розглянуті кейси продемонстрували значення незалежного аудиту та моніторингу для мінімізації корупційних ризиків і підвищення довіри до бюджетного процесу. В Україні впровадження таких інструментів є критично важливим, оскільки вони дозволяють не лише знизити вплив політичної заангажованості, але й забезпечити більш рівномірний розподіл бюджетних ресурсів відповідно до реальних потреб.

Таким чином, для підвищення ефективності функціонування механізму бюджетування органів державної влади України необхідно:

- стабілізувати нормативно-правову базу, забезпечивши передбачуваність бюджетного процесу;
- впровадити механізми багаторічного фінансового планування, орієнтованого на досягнення довгострокових цілей;
- інтегрувати цифрові технології для моніторингу та оцінки виконання бюджетних програм;
- посилити автономію місцевих бюджетів для забезпечення ефективності використання ресурсів;

– створити незалежні моніторингові структури для контролю за бюджетними процесами;
– адаптувати міжнародний досвід до українського контексту, зокрема щодо забезпечення прозорості й підзвітності у бюджетному процесі.

Виходячи з наведеного, запропоновані підходи сприятимуть не лише підвищенню

ефективності бюджетного процесу, але й зміцненню фінансової стабільності держави, що є особливо важливим у контексті сучасних викликів. Це дозволить інтегрувати Україну в міжнародне співтовариство як надійного партнера та забезпечити її стійкий соціально-економічний розвиток у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України №2456-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50–51, ст. 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 12.01.2025).
2. Звіт про виконання бюджету України за 2022 рік / Кабінет Міністрів України. – Київ, 2023. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/nras/pro-skhvalennia-zvitu-pro-vykonannia-zakonu-ukrainy-pro-derzhavnyi-budzheth-ukrainy-na-2022-s366-250423> (дата звернення: 12.01.2025).
3. Budgeting and Public Expenditures in OECD Countries 2019 / Organization for Economic Co-operation and Development. – Paris : OECD Publishing, 2019. – URL: https://www.oecd.org/en/publications/budgeting-and-public-expenditures-in-oecd-countries-2018_9789264307957-en.html (дата звернення: 12.01.2025).
4. Fiscal Transparency Code / International Monetary Fund. – Washington : International Monetary Fund, 2019. – URL: <https://www.imf.org/external/np/fad/trans/Code2019.pdf> (дата звернення: 12.01.2025).
5. Аналіз бюджетних показників за 2023 рік / Міністерство фінансів України. – Київ : Міністерство фінансів України, 2024. – URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (дата звернення: 12.01.2025).
6. Оцінка спроможності України виконувати зобов'язання членства в ЄС / Європейська комісія. – Брюссель : Європейська комісія, 2023. – URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_30_Ukraine.pdf (дата звернення: 12.01.2025).
7. Transparency International. Corruption Perceptions Index 2023. – Berlin : Transparency International, 2024. – URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023> (дата звернення: 12.01.2025).
8. Програмно-цільове бюджетування: теорія і практика / NISPAcee. – 2023. – URL: https://www.nispa.org/files/publications/training/Performance_budgetingUA.pdf (дата звернення: 12.01.2025).
9. Луніна І. О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ / І. О. Луніна // *Економіка України*. – 2014. – № 11. – С. 61-75. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2014_11_7.
10. North, D.C. Institutions, Institutional Change, and Economic Performance. – Cambridge : Cambridge University Press, 1990. – 152 p.
11. Реконструкційний потенціал України просувається за підтримки Світового банку / Світовий банк. – Вашингтон : Світовий банк, 2024. – URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/11/07/ukraines-capacity-for-reconstruction-to-advance-with-world-bank-support> (дата звернення: 12.01.2025).
12. Musgrave, R. A. The Theory of Public Finance: A Study in Public Economy. – New York : McGraw-Hill, 1959. – 628 p.
13. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо актуалізації та удосконалення деяких положень» від 3 листопада 2022 року № 2709-IX // Відомості Верховної Ради України. – 2022. – № 49. – Ст. 652. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-20> (дата звернення: 12.01.2025).
14. Верховна Рада України прийняла Держбюджет на 2025 рік: оборону країни буде забезпечено / Міністерство фінансів України. – Київ : Міністерство фінансів України, 2024. – URL: https://mof.gov.ua/uk/news/verkhovna_rada_ukraini_priiniala_derzhbiudzheth_na_2025_rik_oboronu_kraini_bude_zabezpecheno-4897 (дата звернення: 12.01.2025).
15. Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» від 19 листопада 2024 року № 4059-IX // Відомості Верховної Ради України. – 2024. – № 49. – Ст. 652. – URL: https://mof.gov.ua/storage/files/ДБУ_2025.pdf (дата звернення: 12.01.2025).
16. Проект Постанови про Бюджетну декларацію на 2025–2027 роки : проект від 24 липня 2024 року № 11437 // Верховна Рада України. – URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44629> (дата звернення: 12.01.2025).
17. Office of Management and Budget. – URL: <https://www.whitehouse.gov/omb/> (дата звернення: 12.01.2025).
18. European Commission. Long-term EU budget. – URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget_en (дата звернення: 12.01.2025).

19. European Commission. Horizon Europe. – URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en (дата звернення: 12.01.2025).

20. Бедринець М. Д., Корецька І. В. Особливості децентралізації в контексті світового досвіду: типи, моделі та форми // *Економічний вісник. Серія: Фінанси, облік, оподаткування*. – 2021. – Вип. 8. – С. 11–18. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ehsfat_2021_8_4 (дата звернення: 12.01.2025).

REFERENCES:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). Biudzhetni kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine]: Law of Ukraine No. 2456-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, (50–51), Art. 572. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (in Ukrainian)

2. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023). Zvit pro vykonannya biudzhetu Ukrainy za 2022 rik [Report on the execution of the state budget of Ukraine for 2022]. Kyiv. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalen-nia-zvitu-pro-vykonannya-zakonu-ukrainy-pro-derzhavnyi-biudzh-et-ukrainy-na-2022-s366-250423> (in Ukrainian)

3. Organization for Economic Co-operation and Development. (2019). Budgeting and public expenditures in OECD countries 2019. Paris: OECD Publishing. Retrieved from https://www.oecd.org/en/publications/budgeting-and-public-expenditures-in-oecd-countries-2018_9789264307957-en.html.

4. International Monetary Fund. (2019). Fiscal transparency code. Washington: International Monetary Fund. Retrieved from <https://www.imf.org/external/np/fad/trans/Code2019.pdf>.

5. Ministry of Finance of Ukraine. (2024). Analiz biudzhetnykh pokaznykiv za 2023 rik [Analysis of budget indicators for 2023]. Kyiv: Ministry of Finance of Ukraine. Retrieved from https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (in Ukrainian)

6. European Commission. (2023). Otsinka spromozhnosti Ukrainy vykonuvaty zoboviazannia chlenstva v EU [Assessment of Ukraine's ability to fulfill EU membership obligations]. Brussels: European Commission. Retrieved from https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_30_Ukraine.pdf.

7. Transparency International. (2024). Corruption perceptions index 2023. Berlin: Transparency International. Retrieved from <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>.

8. NISPAcee. (2023). Prohramno-tsilove biudzhetuвання: teoriia i praktyka [Program-based budgeting: theory and practice]. Retrieved from https://www.nispa.org/files/publications/training/Performance_budgetingUA.pdf.

9. Lunina, I. O. (2014). Biudzhetna detsentralizatsiia: tsili ta napriamy reform [Budget decentralization: Goals and directions of reform]. *Ekonomika Ukrainy*, (11), 61–75. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2014_11_7 (in Ukrainian)

10. North, D. C. (1990). Institutions, institutional change, and economic performance. Cambridge: Cambridge University Press.

11. World Bank. (2024). Rekonstruktsiinyi potentsial Ukrainy prosvaietsia za pidtrymky Svitovoho banku [Ukraine's capacity for reconstruction to advance with World Bank support]. Washington: World Bank. Retrieved from <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/11/07/ukraines-capacity-for-reconstruction-to-advance-with-world-bank-support>.

12. Musgrave, R. A. (1959). The theory of public finance: A study in public economy. New York: McGraw-Hill.

13. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). Pro vnesennia zmin do Biudzhetnoho kodeksu Ukrainy shchodo aktualizatsii ta udoskonalennia deiakykh polozhen [Law of Ukraine "On amendments to the Budget Code of Ukraine on updating and improving certain provisions"] No. 2709-IX. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, (49), Art. 652. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-20> (in Ukrainian)

14. Ministry of Finance of Ukraine. (2024). Verkhovna Rada Ukrainy pryiniiala Derzhbiudzh-et na 2025 rik: obo-ronu krainy bude zabezpecheno [Verkhovna Rada of Ukraine adopted the state budget for 2025: The country's defense will be ensured.] Kyiv: Ministry of Finance of Ukraine. Retrieved from https://mof.gov.ua/uk/news/verkhovna_rada_ukraini_priiniiala_derzhbiudzh-et_na_2025_rik_oboronu_krainy_bude_zabezpecheno-4897 (in Ukrainian)

15. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). Pro Derzhavnyi biudzh-et Ukrainy na 2025 rik [Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2025"] No. 4059-IX. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, (49), Art. 652. Retrieved from https://mof.gov.ua/storage/files/ДБУ_2025.pdf (in Ukrainian)

16. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). Proekt Postanovy pro Biudzh-etnu deklaratsiiu na 2025–2027 roky [Draft resolution on the Budget Declaration for 2025–2027], draft of July 24, 2024 No. 11437. Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44629> (in Ukrainian)

17. Office of Management and Budget. (n.d.). Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/omb/>.

18. European Commission. (n.d.). Long-term EU budget. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget_en.

19. European Commission. (n.d.). Horizon Europe. Retrieved from https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en.
20. Bedrynets, M. D., & Koretska, I. V. (2021). Osoblyvosti detsentralizatsii v konteksti svitovoho dosvidu: typu, modeli ta formy [Features of decentralization in the context of world experience: Types, models, and forms]. *Economic Bulletin. Series: Finance, Accounting, Taxation*, (8), 11–18. Retrieved January 12, 2025, from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ehsfat_2021_8_4 (in Ukrainian)